

1918
72

МІСЯЦЬ

ВІСНИК УКРАЇНСЬКИХ КОМБІТАНТІВ РІК І МІСЯЦЬ

З.В.З.

В Л И С Т О П А Д О В І Д Н І

Листопад 1918. Це один успіх української зброї. Хоч славнозвісна подія відбулася тільки на західно-українських землях на польсько-українському фронті, проте її значення—все-українське з далекойдучими наслідками. Ще раз українське вояцтво прочитало належну лекцію своєму західному сусідові і твердо заявило, що Льва Город-це українське місто, а Галицька Земля-це невід'ємна частина Соборної України.

Коли поглянемо в нашу історію, а зокрема на наші взаємовідносини із східнім сусідом— Москвою та західнім—Польщею, ми побачимо, що найновіші часи дають немало прикладів великих кардинальних помилок наших сусідів. Завжди, коли Україна втрачала свою незалежність в наслідок зговорення між Польщею та Москвою, українська справа призводила до зворотного пункту в історії самої Польщі. Майже все після упадку української державности наступав упадок Польщі. Листопад 1918-ий був одним із випадків, коли українська зброя пригадала світові, а зокрема польському сусідові, що Львів-це відвічно українське місто. Проте, Польща нехтуючи багатозначними зразками минулого, ухвалила поділитись українськими землями з Москвою, тим разом червоною. І справді, Україну було переможено і розчленовано. Та, з цим моментом, Польща підписала на себе присуд, який півтора десятка років пізніше був виконаний Москвою—так частою союзницею Польщі—на спілку з гітлерівською Німеччиною.

Латинська приповідка каже: Темпора мутантур ет нос мутамур ін ільліс-часи міняються і ми міняємось з ними. Зміст її дуже розумний, проте не знати, чи наші сусіди будуть з нього навчатися, чи може на власну згубу, і далі залишуться вірними своїм злорадним традиціям. Зроджена Листопадівим зривом повстанська стихія, яка протягом двох років, що слідували першій

світовій війні, непокоїла окупантів України, через УВО та ОУН, в новітні часи призводить до створення Української Повстанчої Армії, армії, яка з честю та почуттям відповідальності перейняла на себе славні традиції княжих воїнів та козацьких лицарів. Повставши в хвилині затяжного змагу двох імперій-німецької та московської за панування над Східньою Європою, головним чином над Україною, УПА перебрала на себе завдання здобути волю українському народові.

Спочатку проти німецьких загарбників, а згодом і проти московського "старшого брата", на два фронти у найбільш несприятливих умовах, українське вояцтво засвідчило перед світом, що тільки український нарід може бути паном на своїй землі. Східні та Західні сусіди зате, зі своєї сторони, доклали усіх можливих старань, щоб здушити та знищити українську Визвольну боротьбу.

Усі намагання Москви, яка у висліді другої світової війни окупувала всі українські землі, знищити збройне рям"я українського народу-УПА, а разом із цим весь український нарід, не дали бажаних успіхів. Небагато допомогло навіть зговорення трьох комуністичних держав -Москви, Польщі та Чехословаччини, які таким чином бажали доценту зліквідувати український спротив. Український нарід при піддержці УПА переможно відбивав кожний наступ на українське "бути." Всі ворожі заходи кінчались невдачами, згадати б хоч успішну протикомуністичну акцію УПА, яка у висліді принесла ворогові велику поразку та втрати, а польсько-комуністичному генералові Свєрчевському смерть. Історія йде далі, і одного дня вона знову поставить Польщу перед іспит зрілості з українського питання. Історична хвилина і політична ситуація у відповідний час скаже своє кінцєве слово, яке для деяких сусідів може бути не тільки незвичайно невігідним, але й згубним. Україна здобула вже свою питому вагу, і, як політичний чинник на Сході Європи, в слушну хвилину напевно відіграє важливу роль. Про те сьогодні, коли український нарід переживає найтяжчі хвилини своєї історії, коли в затяжній боротьбі падають сотні тисяч знаних і незнаних героїв УПА, виконує священну варту і робитиме це аж до часу, -а цей час напевно недалекий, коли Свято-Софійські та Свято-Юрські дзвони звістять українському народові та усьому світові, що Листопадовий Чин довершено, що відновлено Українську Самостійну Соборну Державу.

= = =

Инж.Ілля Сапіга

ДЗЕРКАЛО ЧАСУ

Часопис-дзеркало свого часу. Він відзеркалює все те, що трапляється на протязі дня. Описуючи випадок і його причини, часопис намагається знайти пов"язаність між випадком і причиною. Це останнє означає часопис як джерело пізніших історичних дослідів.

Форма передачі подій, як рівнож стиль, яким подається читачу, залежні від призначення даного часопису і часу, в котрому часопис виходить.

У спокійний час часопис пристосовується до широких вигід і до обговорення проблем, які не пов"язані, ані часом, ані простором. Часопис несе тоді для читача спокій і запевнення сталості життєвих наслід.

У часах же неспокою, викликаних революціями чи війнами, зві-

ти часопису подібні до розбурханого моря. На його сторінках з'являються тоді щоденно новини, які приносять в більшості неспокої. Так час визначає обличчя часопису, надає йому форму і зміст.

Приспособлення часопису до часу й терену робить його дзеркалом розвою певних середовищ, груп, навіть цілого людства, його поступу, прагнень його складників, політичних, громадських та духових струмів його часу.

Приповідку: "скажи мені з ким ти товаришуєш, а я скажу хто ти", можна сміливо вжити до часопису і його читачів. По стилі, напрямку і формі часопису можна пізнати, для кого цей часопис призначений. Поширена між нашою еміграцією думка, що ліпше мати один часопис порядний, ніж десяток малих, не виправдує себе. Кожний, навіть найменший часопис має своє спеціальне призначення і в своєму обсязі приносить ту чи іншу користь.

Обличчя і зміст часопису залежний виключно від вимог його читачів. Розвій духовий і звичаєві вимоги творять стиль часопису. В останньому десятиріччі ми занадто твердо відчували революційність випадків і нашу залежність від них. Ми самі - результат цих випадків. Лише одиноким одиницям пощастило не відчувати своєї пов'язаності зі світовою історією. Нині, можемо сміливо сказати, що немає на землі одинокого самолюбця, який не б'є в би прикутим до невидимого ланцюга долі землі.

Ми живемо в часах перманентних катастроф і масових переміщених епідемій, у часах темних, жорстоких і повних несподіванок. Кожний з нас не є певний завтрашнього дня. Ніхто сьогодні не дивується тому, що Бертрад Россель пропонує обмежити законом приріст населення на землі. Проблема жовтої раси перестала бути актуальною, натомість наростає проблема чорної раси, нечувано високе зростання якої досі регулювалося безпорадністю медицини в боротьбі з мухою цеце і тропічною малярією.

Побіч надзвичайного поширення в світі матеріалістичної релігії-помічаються вже ознаки відматеріялізування християнської релігії.

Колись римляни навчили варварів воєнному мистецтву. Результатом тієї науки був занепад Римської держави і цілого античного світу. Наша Батьківщина знаходиться в руках новочасних варварів, які посіли мистецтво техніки і через техніку вимують до повного, не тільки фізичного, але й духового поневолення нашого народу. Нам пощастило уникнути долі наших братів, але духовна пов'язаність з нашими братами по той бік залізної заслони нам залишилася. Це зобов'язує нас до чину. Чиним тим буде наше щире пов'язання в одну воляцьку родину через наш пресовий орган.

Завданням нашого часопису буде: об'єднати національно-свідомих воєнків, озброїти їх силою християнської моралі, зміцнити їх дух самосвідомістю приналежності до великої Нації і, на-решті, дати напрямні до самогартування, щоб коли Батьківщина покличе, бути готовим не тільки тілом, але й духом.

Наш часопис буде тим часописом, з якого кожний комбатант зможе черпати все те, що дало б йому культурно, ідейно й фахово вирости і мати сталий зв'язок шляхом виміни думок з тими, для яких Вільна Українська Держава завжди була, є й буде ко-нечною, бездискреційною ціллю їх життя й перебування на еміграції.

Ж Ж Ж

Ж

Л И С Т О П А Д

=====

Здавалось, що природа завмирає з падінням останніх жовтих листків. Здавалось, що вже немає вигляду на крашу долю України. Це ж чотири роки шаліє світова війна в Європі. Москаль вивіз найкращих синів з нашої знедоленої Батьківщини на Сибір, в тюрми, до сибірських полків. Однак і та горстка, що залишилась, не згубила сильну віру, що для горячого бажання немає перешкод, страху, і не існують небезпеки, бо віра в перемогу ворога і в найгірших умовах боротьби завжди горить горячим вогнем. Знайшлася горстка людей, що їх любов до Батьківщини перемогла всі перешкоди на землі, що буда 600 літ у неволі, сталося це в день "І Листопада".

Не застановились фанатики-романтики наших визвольних змагань на тому факті, що ворог утричі сильніший, що в нас замало зброї, вишколу, людей, фахівців... Вони пішли будувати державу з цим, що мали.

Вони йшли будувати серцем і то була їх найбільша сила. Та сила міцніша за зброю, за чужих дипломатів чисельнішого ворога. І замаєв наш синьо-жовтий прапор І Листопада на державних будинках Львова, по сторіччях неволі.

Не допомогли завзяті старання дипломатів, гнобителів і політиків, щоб навіть назву України стерти з мапи Європи. Не допомогли замикання шкіл, заборона праці в уряді, набування знання. Ті, що вірять у перемогу, перемогли.

В нерівному бою, по кількісних змаганнях ворог зайняв наші землі. Знаємо, що віра сильніша від зброї, і тому ворог переміг пізніше, бо замало було тих вірних пізніше, коли насунули на Україну вороги з усіх сторін та кинулись валити молоду державу.

Замало знали тоді про нас на заході Європи. Були випадки, що вислана зброя не доходила до нас, бо власть імущих її, індефікуючи нашу армію з большевицькою, задержували нам зброю. Нам, тим, що перші понесли найбільшу жертву крові в боротьбі проти большевизму, що останні збройно боролись проти большевизму.

Насувається питання: чому сталося, що про нас так мало знали там. Бо ми замало висилали на захід вісток про нас; замало ширили нашу пропаганду. Доля віддячила нам за це сьогодні. Але не добрим є, що друга світова війна кинула на захід Європи так багато політичних емігрантів. Чи ж не прекрасна нагода нам ширити нашу пропаганду, дбати про зміну думки супроти України. Та не лише на захід Європи кинула нас доля. Тисячі нових емігрантів переїхало в усі закути світа. І там вони виконують своє завдання. Ось напр. у Німеччині є міста, де бюргермайстри приймають лише українців на мешкання. Це прекрасний доказ того, що про нас шириться добра опінія. Але в тій ділянці ведеться ще мала праця: де й скільки студіює нашої молоді на вищих студіях, щоб у тих університетах, з яких виходять пізніші міністри, запізнаватися, заприятелюватися з чужинцями, потім мати змогу робити для нашої України серед них велику справу. Де і скільки нашої молоді вступає в чужі воєнні школи, щоб пізнавати нові способи війни. А скільки то труднощів будемо мати ми у власній державі на висилку найбільш енергійного елемента за границю для навчання. А скільки грошей треба буде на кошти тих подорожей і вдержання наших пропагандистів за кордоном. А тут доля, наче у відплату, дала нам таку прекрасну нагоду. Використаймо її. Переконуймо батьків, щоб не гнались за тим-

часовим скорим збагачуванням, за автами, телефоном, телевізором, хатами, комерцією. Переконуймо батьків, щоб вони доклали всіх зусиль на вислання дітей до вищих студій і військових шкіл. Цим найкраще виконують вони завдання будови нашої державної самостійности. Дехто думає, що здоров'я вже не дозволить піти на майбутню війну, бо його знищила скитальча доля. Ні, так не буде! Тотальна війна змусить кожного брати в ній участь.

Мусимо тямити, що коли не підемо самі безпосередньо на війну, то обов'язком нашим буде допомогати школити нашу молодь. Не вільно нам гаяти час. Наступна річниця "1 Листопада" не сміє застати нас знову з кількома штабовими старшинами і без власних політиків. Нова війна має застати нас в таких умовах, щоб кожний чужинець з Заходу вже знав, хто перший почав боротьбу проти большевії. Також мусимо вміло переводити пропаганду на кожному кроці і при кожній нагоді, щоб також Захід знав, що коли ми найважче боролися проти большевиків, тоді вдарив нам ножем у плечі Денікін і радше волів допустити до перемоги большевиків, як погодитись на розподіл Росії й на Українську Самостійну Соборну Державу.

= = =
=

З ЖИТТЯ І БОРОТЬБИ

/ продовження/

Зближалися до большевиків, кинули 5 гранат і почали стріляти з автоматів. Большевики кинулися втікати, але до них уже бігла допомога. Під градом куль повстанці відступали, а друзям не допомогли. Большевикам прибула ще допомога в кількості 30 чоловік. Вони знайшли вхід до криївки, де був Вівчар. Кричать вони, що повстанці виходили, та у відповідь чути вибухи гранат. Це повстанці воліли краще смерть, чим неволю. Большевики розкопали криївку, витягли тіла побитих. Вони забрали тіло Дубка й з безглузним реготом повезли в район.

III.

Сонце ховалося за гори. На край ліса вийшло двоє повстанців -це "С" і Гонта полагодили всі справи й вертаються. Вони обсервують село, чи не видно чогось підозрілого. Зайшло сонце. Тихесенько підкралися до хат. Заглянули під одну, а в хаті плаче дітна жінка. Хлопці відійшли від вікна, щоб жінка не знала, що вони бачили її сльози. Чи ж мало тепер людського горя? Постукали в двері. На порозі стала заплакана жінка. "Добрий вечір! Що нового в селі?" Жінка не відповідала нічого, але почала гірко плакати. На сиду вдалося видобути від неї, що большевики побили хлопців. Повстанці посумніли. Ще вчора розійшлися, думали на короткий час, а розійшлися на завжди. Видно, що замало напосна кров'ю українська земля. Та так мусить бути, це наслідок боротьби.

IV.

8.4.47р. до криївки, в якій жило 5 повстанців уночі прибув віст. Іскра з трьома стрільцями. Вночі падав щось і хлопці помокли. Погрілися і полягали спати. На стійці був віст. Смішний. Була 5-та година ранку. Стійковий побачив, що на криївку зі всіх сторон наступають большевики. -Друзі!-крикнув Смішний, -ми оточені! Повстанці вхопились за зброю. -Хлопці,-сказав Іскра, може прийдеться віддати своє життя, але жоден не сміє

сплямити чести українського повстанця. Він вискакує перший, а за ним і інші. Хвилина гураганного повстанського вогню і ворожий перстень тріснув. Вони вирвалися з оточення, але большевики їх дальше переслідували з трьох сторін. Відстрілюючися, відступають повстанці. Щадити набої-кричить Іскра. А большевики ревуть "здайся"! Та український повстанець воліє смерть. Перший упав стр. Ворон, а біля нього впав ранений стр. Бігун. "Прощайте, друзі!"-кричить Бігун і спрямовує горяче дуло автомата в себе. "Не стріляйся, дурак"-кричить ворог. Та у відповідь паде. "За Україну і смерть не страшна" і потягнув за сусетовий язичок. Коротенька серія обірвала його молоденьке життя... Впав стр. Сірій. Той веселий і вічно усміхнений хлопець умирає теж з усмішкою. "За мною"-крикнув Іскра і впав прошитий ворожими кулями. Впав стр. Степовий, а біля нього ранений в обидві ноги стр. Смійний. До нього добігає стр. Молот і бере його на плечі. З раненим на плечах він пнеться до гори, а большевики ловлять вже живим. "Шши мене- кричить Смійний і виривається від Молота, щоб бодай той втік. Він падає на землю, хапає за зброю, але в тій хвилині ворожа куля кладе його трупом. Він клонить голову на холодний камінь. Стрільцям Молотові, Чубові і Жукові вдається схватись за верх гори. Вони поповнили запас набоїв і готові до нових боїв.

= = =
=

Е.П.

ДРУГА СВИТОВА ВІЙНА 1939-1945р.р.
ген.-майор Й.Ф.П. Суллер
Розгром Голландії і Бельгії

Плян німців не полягав на числах, але на єдності в командуванні, на виразній меті, на перевазі зброї, рухливості і тактиці, а перш-за-всє на моральній перевазі.

Всіх сил разом, які обороняли і Мажіно-позицію, де армійська група "Ц" берегла під командуванням ген. фон Лееб перед тією позицією 26 французьких дивізій, виставили німці 15 піхотних дивізій проти 106 голандських, бельгійських, французьких і англійських.

Однак тоді, коли німці мали там 10 панцерних дивізій і, правдоподібно, 10 змоторизованих дивізій, та чотири повітряних фльотилії в сумі 3000-4000 літаків, їхні противники мали лише 3 панцерні дивізії /всі французькі/ і були також слабші летунством.

Після ген. Вейганда французи могли виставити 700-800 бойових літаків, голандці і бельгійці по 200 і англійський експедиційний корпус також біля 200, бо головне летунство т.зв. Р.А.В. було жите до оборони острова і задержане до стратегічного бомбардування.

Однак головна перевага німців полягала на моральнім чиннику, і як говорить давно Побілій /Побіліус/: "Із всіх сил, які впливають на війну, рішачим є дух війни."

Німецький дух був "фантастично добрий", французький фантастично злий-" панувала зрада у французькому війську від гори вділ"/Ебенда, стор.342/.

Нарід і армія були урядом Блюма рівно здеморалізовані і пересяклі комуністичною пропагандою. /Репортон Франсе/

В Голляндії був сильний націонал-соціалістичний рух, а в Бельгії дещо слабший фашистівський рух-Рексисти під Дегрелем.

Так Гітлер мав досконалу нагоду виконати психологічний наступ. Це він і зробив з неочікуваним вислідом.

Проти голляндських, бельгійських і люксембургських границь німці розтягнули дві армійські групи і одну панцерармійську групу, якою командував ген. фон Кляйст; північною групою /Е/ командував ген. фон Бок, а полудневою /А/ ген. Рундштедт з підмогою фон Кляйста.

Завданням ген. фон Бока було за можливо коротший час перейти Голляндію так, щоб можна було фланкувати Бельгію із здобутих летовищ, а Рундштедт і Кляйст мали завдання, як лише с змога скоро порвати оборонну позицію Бельгії вздовж каналу Альберта і рівночасно проривом в Арденах заатакувати французький і бельгійський фронт поміж Дінант і Седан та прорвати його.

Коротко по півночі 9 травня 1940 р. чути було гудіння багатьох літаків понад Голляндією. Вкортці напливали зголошення про бомбардування голляндських летовищ і Гааги, і дещо пізніше, що парашути скинені на летовища, особливо на ті, що посередині кріпостей Голляндії, з яких було найважливіше: Ваальгавен, летовище Роттердаму.

Інші парашути впадають на Вассенаар і Фалькенбург біля Гааги, біля Дордрехт, Моердійук і на інші місця.

Вони здобувають мости і нав'язують зв'язок з голляндською п'ятою колоною. Остання давала їм неоціниму прислугу. Здобуто два мости на Маас і міст на Оуде Маас і два на Моердійук, а також найбільшу частину острова Уссельмонде і Дордрехт і таким чином ізольовано Гаагу.

Рівночасно з тими неймовірними операціями могутня німецька панцерколонна прорвалася біля Геннап Маас і йшла вздовж Раат-Пеель позиції, просто на захід від Моердійк.

Дальше на полудне прорвались інші панцерні колонни крізь Маас біля Лотгн /Венло/ і рухались на Еіндровен і Бреда.

Хоч голляндці завзято боролися в деяких знову відбитих летовищах, але голляндське головне командування армії було зломане тією наглою і скорою офензивою і тому був неможливий організований спротив.

11 травня то заломання зросло через важкі летунські бомбардування, якими зредуковано летунські сили голляндців до 12 літаків. Вкортці пополудні 12.У.1940р. німецькі колони, які вийшли були з Геннап, дійшли до частин, що висадились літаками на полудне від Роттердаму. Це означало вже кінець який наступив два дні пізніше.

14.У.1940р. німці проголосили, що вони збомбардують Утрехт і Роттердам, якщо голляндці продовжатимуть довше оборону. Це закінчило війну.

Цікавою була німецька техніка атакування летовищ. Спочатку з'являлися бомбардувальники, які атакували передмістя з середньої висоти, щоб змусити ворожі протилетунські зброї до шукання захисту. Опісля низьким летом налітали мисливці з машиною зброєю, щоб задержувати оборону в схоронищах /бункрах/. Далі летіли парашутні літаки і скидали парашутистів на летовище. Як тоді оборона виходила з бункрів, то вже зустрічала дула зброї парашутистів.

/продовження буде./

Ам.

З ДОСВІДУ МИНУЛИХ ВІЙН.

=====

Коли переглянути історію російських війн та їхню послідовність, помітимо, що ні одна країна в світі не мала стільки загарбницько-імперіялістичних війн, як Росія.

Англія, що вела дуже багато війн за владу над колоніями, мала в порівнянні до Росії, набагато менше війн ніж Московська держава.

Наука про війну вивчає досвід минулих війн і навчає, як треба підготовляти і опрацьовувати наступну війну. З досвіду минулих війн беруться політичні причини виникнення війни, економічний стан та підготовка держави, людські і матеріальні ресурси, мобілізаційна готовність та інше.

Сьогодні не маємо ще докладних відомостей про другу світову війну. Кожна країна тримає їх в таємниці, а відповідні шпигунські чинники намагаються їх виявити, дізнатись про них або викрасти їх.

Однак відомості про минулі війни можуть проливати деяке світло на те, як у військовому відношенні підготовлялись большевики до другої світової війни, а особливо на випадок війни з Японією.

В підготовці до війн, большевики розпочали використовувати досвід ще з русько-японської війни.

Як відомо, в початках ХХ сторіччя загострились протиріччя між капіталістичними державами за панування на Тихому Океані. В розгрі вімкнуто Китай, Манджурію та Корею. Найбільш активними в цій розгрі стали Англія, Японія, Німеччина, Франція, США та Росія.

Росія на правах оренди, дістала в свою посілість Порт-Артур, окупувала Північну Манджурію, перетворила її на свою колонію та дістала право будувати на китайській території залізницю.

Але Далекій Схід був також предметом великого зацікавлення Англії і Японії. Скріплення російської колоніальної політики на Далекому Сході протирічило колоніальним плянам Японії, Англії та Америки. Об'єктом зацікавлення Америки був Китай. Японія душилась на своїх островах. Германія була загрожена з боку Росії на заході Європи. Росія перешкоджала їй "розрахуватись" з Францією.

Ці політичні ускладнення настільки загострились, що вирішення їх могло бути лише через війну. Отже початки першої світової війни лежали ще в російсько-японській війні. Росія, в імперіялістично-му прямуванні на Далекій Схід, в своїх плянах, поступитись не могла й розпочала війну з Японією. Вся світова думка схилилась до того, що Росія обов'язково переможе. Так думала і Росія.

Вже тоді Росія мала певний економічно-мілітарний потенціал. Її населення досягло понад 141 міль., а в Японії лише 46 міль. Збройні сили Росії за мирного часу складали 1100 тисяч воєнків, а в військовий час досягли до 3750 тисяч.

Армія Японії за мирного часу складала 150 тисяч, а за воєнного часу 360 тисяч.

На кінець війни Японія зуміла також виставити армію в 1,5 міль. воєнків. Фльота Росії складалась в 23 ескадрових броненосців, а Японія лише 6.

В державному бюджеті Росія мала понад 2 мільярди карб. грошей. Японія тільки 270 мільонів. Фонд золотого резерву в Япо-

ній був 112,5 мільйонів, в той час, коли Росія мала 1058 мільйонів золот.карб. І Росія все таки війну програла.

Озброєння російської армії було набагато гірше за японську. Правда, вся армія Росії була переозброєна російською гвинтівкою взірця 1891 року.

На переозброєння армії вводилась 3-х дюймова скорострільна гармата. Дальнобійність її дорівнювала 6-7 кілометрів, в той час, як японська мала лише 4,5 кілометрів. Але гранати і шрапнелі в російській армії не вживались. Гаубиць зовсім не було. Мортири в російській армії належали до музейної старовини. Гармати для військових дій в горах почали виготовлятися лише під кінець війни. Особливо мало було кулеметів. Кулемети величезну роль відіграли в англо-бурській війні і стали одним з головних озброєнь піхоти. В Росії ж проти японської армії, було виставлено в початках війни лише...8 кулеметів, під кінець війни-86. Японія вже в початках війни мала 100 кулеметів. Норма набоїв на одну рушницю в Японії вносила 300 штук, а в Росії лише 150 штук.

Далекосхідна російська флотія зовсім до війни не була підготовлена. Зрештою Росія мала дуже малу військово-будівельну програму своєї флотії.

Театр далекосхідних військових дій знаходився на далекій віддалі від центру Росії. Війська в головному вантажились на ст. Сизрань, від якої до Ляояну нараховувалось до 7000 кілометрів. Сибірська залізниця являла з себе одноторівку. Пропускна здібність її дорівнювала 6 потягів в обидва кінці /по три потяги в один кінець/ на добу, зі швидкістю 12-18 кілометрів на годину.

Під час війни пропускна здібність була підвищена до 20 потягів на добу, але це не забезпечувало постачанням фронт. Інтенданство російської армії вимагало перевезти лише 1024000 тон військового вантажу. Війна ж потребувала перевезу 1 мільйон тон вантажу в 2550 вантажних ешелонах та 269 військово-ешелонів з людьми. Весь цей вантаж міг бути перевезений лише за 27 місяців.

Після боїв під Мукденом і Пусиною Росія війну програла. Війна коштувала Росії понад 136 тисяч вбитих, до 400 тисяч ранених, знищення повністю російської флотії, уступлення на користь Японії частини території Далекого Сходу та 5 мільярдів карбованців витратів.

За посередництвом Рузвельта Росія уклала мирову угоду з Японією, по якій віддала Японії Ляоянський півострів з Порт-Артуром, південну частину Китайсько-Східної залізниці, південну частину острова Сахаліна, відмовилась від анджурії і визнала протекторат над Кореєю.

/Продовження буде/

Ж Ж Ж
Ж

Ю. Модест.

"ТУРБОТИ" ПРО ВОЯКІВ.

/З споминів про другу світову війну./

Старший лейтенант Дмитро Климась працював цілу ніч в штабі батальйону. Над ранок вирішив трохи відпочити. Прийшов до свого шатра. Ліг до ліжка не роздягаючись. Одразу заснув. Спав так міцно, що не почув, коли за ним прийшов з штабу батальйону посильний. Климася негайно викликали до штабу. Він-офіцер для доручень. Накази виконував негайно, бо була війна. Війна-не карти. Невиконання наказу в армії неможливе. А тим більше на війні.

Перед штабом побачив вишикуваних декілька сотень новопробутих вояків. Це прийшло поповнення одного з батальйонів Київської округи. Всі-українці. Віком від 35-55 років. Молодих не було. Молодь забрана до червоної армії ще перед вибухом війни. Новопробулі-це ті останні резерви, які мусіли бути з'явитись згідно останнього наказу мобілізації. Змобілізовано всіх. В селах залишилися лише каліки, старі, діти і жінки.

Холод, сніг, вітер. Новопробулі одягнені в якісь фуфайки, підбиті вітром. Латка на латці. На ногах гумові черевики, або "советські галоші". В руках клунки-"сидори".

Климась оглянув новопробутих. Худі, жовто-зелені обличчя. Під очима великі синьці. Носи загострені. Очі позападали. Люди тупцювали ногами, підстрибували, вимахували руками. Намагалися зігрітись. Вони, запитуючи, дивились на Климася.

- "Нащо нас сюди пригнали?" Що будуть з нами робити?"-немовби вимовляли очі...

Нове поповнення схоже більше на команду інвалідів, як на "храбрих советських вояків." Людей негайно треба було тепло одягти, розмістити в теплих приміщеннях, дати добрі харчі.

Частина з них вже тепер потребувала шпитального лікування. Штаб батальйону всього цього не мав. Одягу не було. Харчі-напівголодний приділ. Розташування в шатрах.

- "Нове поповнення!"-думав Климась. Кандидати на вірну смерть. Кого не вб'ють, той відморозить руки, ноги. Або сам помре... І такимирезервами влада хоче, щоб її захищати?-

Климась підійшов до вишикуваних.

- "Як довго тут стоїте?"-запитав крайнього.

- "Більше години... Зовсім замерзасмо. Чи швидко вже нас кудись поведуть!"-

Климась пішов до штабу. Там одержав листу новопробутих на 450 осіб. Вони призначалися на поповнення батальйону, який незабаром мусів виступити на фронт. Климась зробив перевірку. Поділив і призначив людей до сотень. Дав наказ присутнім вестити новопробутих до шатер, де вони зможуть обігрітись. В шатрах палили печі. Опалення не давали. Вояки рубали дерева в парку і ними палили. Хоч це було заборонено, але... вояки діяли "понад заборону".

В цей час з'явився комісар батальйону. Климась йому зголосив.

- "Людей не відпускати. Залишити в лавах. Я хочу говорити до них".-

- "Так є, тов. комісар. Але люди стоять на холоді вже дві години. Одяг, як самі бачите, який... Відморозять руки і ноги. Їм треба негайно відігрітись".

- "Це справа не ваша. Я-комісар і за це відповідаю. Прибули

не на курорт." Комісар розпочав промову. Говорив довго і нудно. Говорив про фашистів-загарбників, про Сталіна, червону армію та її "доблесть і героїство". Говорив про те, що кожен мусить радіти, що йому партія і уряд поручили зброю...

А люди стояли, мерзли і терпеливо слухали. Нарешті скінчив і відійшов до штабу. На наказ старшин, новсприбулі не пішли, а побігли до шатер...

Ранок... Дме проиизливий вітер. Зверху падає чи то сніг, чи то дощ. Туманом всю землю і всі предмети оповило. В парку чути, як тріщить дерево. Це червоноармійці "організують" паливо. Климась вийшов з шатра. Оглянув небо. Воно нічого доброго не обіцяло.

Раптом почув команду:—"Праворуч, бігом марш.Падай... Встати. Вище ноги. Руки до гори"-.

В парку між деревами бігали якісь темні постаті, вимахуючи руками, тупцюючи ногами. Позад себе знов почув команду:

—"Стій!, на струнко витягнути ліву ногу до переду, п-о-ч-и-н-а-й"- Климась підійшов до вояків. —"Тов.старший лейтенант, перша чота четвертої сотні виконує фізичні вправи"- зголосив сержант.

—"Фізичні вправи? В таку погоду? Хто дав розпорядження?"-

—"Виконуємо розклад штабу. Кожен день, з шостої години ранку до шостої п'ятнадцять мусять відбуватися фізичні вправи!"-

—"Відпустіть негайно людей до шатер. Про фізичні вправи я поговорю з командиром батальйону."-

Сержант відпустив людей, а Климась пішов до штабу. За пів години мав розмову з комбатом.

—"Я не можу відкликати наказів командира дивізії. Я розумію і вас і людей. Які там можуть бути фізичні вправи, коли половину батальйону треба спрямувати на лікування до шпиталю. Але наказ є наказом. Мусимо виконувати. Фізичні вправи штаб армії наказав робити навіть на фронті. На передовій!"-

Я наприклад відкликаю наказ..., але комісар не відкличе. А зрештою запитайте, яким правом я наказ відкликаю? Буду писати низку пояснень, вислухувати нагінку від політкомісара дивізії. Ще й під суд можуть віддати. Ні, ліпше нехай люди бігають. Нехай роблять фізичні вправи. У мене не болітиме через те голова. Та й вам раджу цими справами не турбуватись. Не втручайтесь, бо... може скінчитись зле".-

Климась побачив, що сперечатись немає сенсу. "Нащо і кому потрібні оті фізичні вправи"- запитав себе Климась. Контигент людей дивізії, в якій він перебував, був зовсім небосдатний. Людям треба було давати теплий одяг, добрі харчі, помешкання, але не 400 грам чорного хліба, та два рази водянистої зупи на день, при довжелезних політнавчаннях, фізичних вправах та маршировках!

Крім грабунку українського населення, Москва посилає українців ще й на фронт вмирати. І за що? За те, що "жить стало лучше-жить стало веселее?"-

З такими думками вийшов старший лейтенант Климась від командира батальйону.

І не дивно, що в перших боях проти німців, майже увесь контингент дивізії передалось до німецького полону.

Є.П.

З ЧУЖОЇ ПРЕСИ.

"Зольдатен Цайтунг"

подає в числі 42/53.

"Нова фаза для японського війська". "Як буде виглядати майбутня армія Японії і які сили вона має зараз. В Японії тепер є три піхотні дивізії так зв. районні. Кожна по 15 000 вояків. На північному кордоні Японії є "корпус особливого завдання" з 10 000 вояків. Фльота має так зв. "Охорону берегів", що складається із 18 фрегат /по 1400 тонн/, 50 висадкових парапланів по 250 тонн і кілька вилочувачів мін. Разом 110 000 вояків. Виряд у зброї такий: кріси, миномети, скоростріли, панцерні рори, легка і важка артилерія /все американського походження/.

Від квітня 1953р. створено найвищу воєнну школу так зв. "Воєнну академію", з якої вийде по чотирьох роках 400 дипломованих старшин генерального штабу.

Летунство має лише 44 машини і то так званого артилерійського спостереження. До новоствореного війська має повернутись 30% давніх вояків, і 20% давніх старшин. Передбачається на майбутнє: на протязі шістьох років розбудувати армію на 15 дивізій активної служби і дальших 15 дивізій резерви.

Летунські сили розбудувати на 2800 літаків, маринарка мала б мати 300 000 тонн. Кошт всього виносив би до 4.670.000.000 доларів. Японці надіються, що половину грошей одержать від США.

Силу передбачають в так зв. тимчасовій поліції: піхоти 200.000 вояків, 150.000 тонн маринарки, 1500 літаків. Японці мали великі труднощі із опінією власних громадян, багато яких думало, що нині не треба війська, що можна мировими паперами й забезпеченнями бути спокійними у власній державі. Аж розбудив їх з того сну напад большевиків на Корею. Зараз переконались, що тільки фізична сила може задержати московський імперіялізм.

"Зольдатен Цайтунг" ч.42/53 в статті Віяя Лякшмі Пандіт змальовує тип героя жінки, яка з любови до своєї батьківщини посвятила все життя на працю для відбудови незалежності Індії. Ані довга тюрма, ані арешт мужа і всякі переслідування окупанта не зломали її віри в перемогу. Так дійшла на 8-му зібранню Ліги Народів до того, що її вибрано першу на президента зборів. Ще перед 10 літами вона була в англійській тюрмі. Вона походить з багатой родини, посвячується визвольним змаганням, які проводить Ганді. В 1932 дістається на рік до тюрми, але те її не зломлює. В 1937 році вибирають її вже на міністра автономного уряду і здоров'я. Підчас другої Світової Війни вона знову була арештована з чоловіком, братом і сестрою. Але тюрма не зломала її, вона переходить на що раз вищі суспільні функції, а врешті стає президентом Ліги Народів. Слаба жінка з сильним характером.

= = =
=

Зінько

ВОЯЦЬКА ВИНАХІДЛИВІСТЬ

=====

Це було давно. В якій армії невідомо. У всякому разі не за кордоном. В Європі до таких "штукенцій" вояк не додумається. Хіба, що один Швейк!

А було воно так... Здається, в Києві. Пішов раз вояк Альонка "солдат" ІЗІ полку 2-гої сотні у відпуску, ввечорі на Хрещатик. Йде пішоходом не поспішаючись. До призначеної зустрічі з киевлянкою має ще досить часу. Щоб показати свій "фасон", а зрештою не так "фасон", а були в чоботях продерті золі, надів Альонка на чоботи калосі. Звичайні гумові, російські, нові калосі. Згідно військових приписів, воякові носити калосі заборонено, але Альонка порушив заборону.

Йде поволі Альонка, на калосі задивляється. А вони аж виблискують новою гумою від електрики. Аж раптом на зустріч генерал. Та ще й хто? Сам начальник Київської залози. Всі вояки Київської залози обходили його. Не приведи Боже попадатись на очі. Живцем з"їсть!

Що робити Альонці? Втікати нема куди! Але, коли генерал побачить калосі, від 30 діб "губи" не відкритишся./"Губа-військовий арешт./

Став Альонка "во фронт", виструнчився, немов патица проковтнув, приклав руку до дашка. Стоїть не ворухнеться...

Глянув генерал на калосі, скипів з пересердя. Не запитав, а вигукнув:--"Якої частини, як пр ізвище, чому в калосах!"--

--"ІЗІ полку, солдат Альонка, чоботи рвані!"--

--"Зняти калосі, показати чоботи, за мною марш!"--. Глянув генерал на рвані золі Альончиних чобіт, і не пішов, а побіг в напрямі Олександровської вулиці. Взяв Альонка калосі під руку і пішов за генералом. Наказ-наказом! Треба виконувати. Йде, а сам думає:--як його з лиха викрутитися? Не тільки халепа з калосами, але ще й те, що без дозволу в відпустку пішов.

А генерал не йде, а біжить. Сопе, як ковальський міх. Чимчикує прямо до командантського управління залози."-- "Пропає", --думає Альонка. Аж дивиться, назустріч йому йде молодий поручник. Як видно, що недавно "вискочив" з офіцерської школи. Наглянцований, підтягнутий, а на обличчі від самозакохання аж усмішка сяє. Порівнявся з генералом. Віддав йому пошану. Проходить мимо Альонки.

--"Ваше високоблогородіз"--, звертається Альонка до поручника. Поручник зупинився. Генерал вже відійшов.

--"Мене післав командир полку з терміновим дорученням. Але в дорозі мене зустрів генерал і наказав нести за ним його калосі. Вирятуйте з біди. Мене командир полку заб"є. Вік вам не забуду!"--

Молодий поручник скумекав, що коли він прислужиться генералові, може мати ще й протекцію. Тим більше, що у генерала була гарна донька. Чому не скористатись з нагоди?

Вихопив він у Альонки калосі. Сказав йому:"пошол вон, дурак" і пішов за генералом. А Альонка скорше до власної частини.

Ледве не тріс з пересердя генерал, коли побачив в комендатурі поручника з калосами. Вихопив їх з рук, кинув об землю.--"Пошол вон дурак"--крикнув до поручника, а сам зразу ж до телефону. Наказав ІЗІ полкові наранок приготуватись до огля-

ду людей. Заметушилось начальство. Голяться і стрижуться вояки. Одержуть нову уніформу, чоботи... А Альонка посміхається та мовчить. А ранком прибув генерал. І в першу чергу до другої сотні. Переглядає листу відпускних. Та записаних немає нікого.

"Хто вчора був у відпусці з вашої сотні?"-запитує командира сотні.-"Ніхто, ваше превосходительство"-відповідає командир. Генерал до людей. Оглядає їх, крутить, хоче впізнати. Та хіба впізнаєш? Вояки всі однакові. Оглянув генерал весь полк. Мовчки від'їхав.

А за два дні прислав до полку калози. Не знає, що з ними робити командир полку. наказав замкнути їх до металювої скриньки та віддати під охорону полковій варті...Це було давно... Дуже давно.

= = =
=

Ж А Р Т И.

Полонені рiмiнцi дiлять харчi. Їх вистачає, щоб лише не змерти з голоду. Вояки оточили колом "хурхлейшика". Від німецького слова "фарфлегунг". Той до пiвграма розкладає харчi на рiвнi купки. Скинчив. Розпочинається розподiл. Один рiмiнець з листом в руках вiдвертається вiд харчiв. Другий запитує: -"Кому?"-"Пановi бунчужному"- "Кому?"-"Пановi Стасиковi".-"Кому?"-"Пановi десятниковi"- "Кому?"-"Полковому, сточортiв йому в печ iнки. Наглий шляк би його трафiв."-"Кому?"-"Пановi хоружньому"-Розподiл продовжується...

х х х

"Чи розумiєш ти моє бажання? Хочу ще раз побувати на фронтi".

"А хiба ти вже один раз побував?"

"Нi,.. Але я i в перший раз мав таке саме бажання."

х х х

Тато до доньки:-"А тепер, моя любя, коли вже вiн тобі освiдчився, ти мусиш розповiсти йому про все твоє минуле".-

Донька:-"А як, тату, це мушу зробити?"

Тато:-"Сядеш йому на колiна, погладеш його по голови однiєю рукою i..."

Син-вояк:-"... Погладиш його по голови обома руками i..."

Донька:-"Чому обома руками?"-

Син-вояк:-"Тому, щоб у нього вiд того минулого не стало волосся дубом".-

х х х

Полiцай до п'яного:-"Пане, заховуйтеся, як належить. Ви п'яни"-

П'яний:-"А ти хто будеш за один?"-

"Я полiцай!"-

"Полiцай? I напевно тверезий?"-

"Так, я тверезий!"-

"З тверезими я не розмовляю."-

х х х

Самiтний п'яний сидить у ресторанi й сумує. Нарештi запитує господаря, чи не дозволить йому той оповiдати самому собі iсторiї з свого минулого. Господарь дозволяє. П'яний щось тихцем

сам собі оповідає. Час до часу іронічно всміхається. І зневажливо махає рукою. Це господаря зацікавило.

- "Чому ви іноді так іронічно всміхаєтесь та махаєте рукою?" -

- "Бо він оповідає мені такі історії, які я вже один раз чув." -
Відповів п'яний.

х х х

"Фільозофія"

Вояк до вояка - "Чим корова різниться від коня?"

- "Бо корова має роги!"

- "А кінь від корови?"

- "Бо кінь не має рог!"

- "Ти теж не маєш рог, але осликом можеш бути!" -

х х х

Приятелі між собою. - "Де ти був, коли я його перший раз вдарив?"

- "5 метрів від тебе" - "А як він мене вдарив?" -

- "50 метрів від нього." - "А як я вдарив його другий раз?" -

- "100 метрів від вас обох." - "То ти, виходить, не бачив, як я його бив?" -

- "Я все бачив, але заплющив очі, щоб не бачити." -

- "Я бив його за правилами боксу. Пам'ятай про це, як будеш свідчити перед судом." - "Зовсім не за правилами боксу. За правилами треба бити під ребра, а ти бив по голові і в морду." -

- "Я бив за власними правилами." -

- "То так і кажи. А ще приятель!" -

х х х

в суді. - "Чому ви кинули в ресторані в голову потерпілого спочатку однією порожньою пляшкою від пива, а потім другою?" -

- "Бо, прошу пане суддя, першою пляшкою я не вцілив!" -

- "А потім ви бились колами?" -

- "Так, світлий суде!?" -

Суддя до свідка: - "А ви бачили, як вони бились колами? Чому ви їх не розвели?" -

- "Бо прошу світлий суде, у мене під рукою не було третього колу". . .

х х х

Гротеволь і Ульбріх ідуть автом вулицями Берліну. Гротеволь до Ульбріхта:

- "Як би я викидав з авта тепер сигарети, за автом бігли б всі чоловіки?" -

Ульбріх до Гротеволь:

- "А як би я зараз викидав з авта жіночі панчохи, за автом бігли б всі жінки?" -

Шофер до обох:

- "Якби я викинув вас на ходу обох з авта, то за автом біг би весь народ."

х х х

- "Чи ти знаєш, що один дурень, може поставити такі питання, що й сто розумних не дасть відповіді." -

- "Знаю. Тому й думаю, чому я не можу дати відповіді на твої питання." -

х х х

З листа українця вояка-російської царської армії до своєї матері.

...-"Що передаю вам, мати моя рідна, моє поштеніє і ніжайший поклон од самої сирій землі до білого лиця. І пишу єто пісьмо-листок і говорю до нього, лети, лети мій листок із сєверу на восток, лети не розвивайся і нікому в руки не попадайся. А що передаю моє поштеніє і ніжайший привіт моїй дорогій Насті з синовями і передайте їй мати моя, щоб вона по других не водилась як я повернусь через 20 лет верной царської служби так впознаю по дітях, як вона сохроняла верность мужу, бо скалечу її як природа черепаху. Как я типер є зацітник родини і отечества і царя і кров свою проливаю на овтаре. І повідомляю, мати моя, што я проізведьон у висчі чини, марширую под барабанний бой впереді полка, а за мною йдуть всі генерали і полковое начальство. А барабанний бой я прозводжу сам як я типер є полковой барабанщик. А писав пісьмо мій приятель Федул Тряпочников Рязанской губернії і не хоче писати так, як я йому по рідному приказу а говорить што єто у міня хохлацкая разговор, а я сказав йому што он сам кацап, но ми примирились бо за пісьмо я покупаю йому шкалік водки.

А за ніграмотного расписался вон же і три хрестики поставив я своєю собственной рукою..."

З листа матері до свого сина вояка в російську царську армію.

...-"Дорогой мой синочку твой привіт од сирій землі до білого лиця я передала твоїй дражній Насті і передала щоб вона не водилась ніз кем, бо твой Стипан прозведьон у висчі чини, а за ним ходять генерали і полковое начальство бо він кров проливає на овтаре за родину. А я запитую тебе, што ти не можеш мати там другої родини, бо тут у тебе є родина Настя, а і твой дорогой синок, што ходить до школи і ти кинь ту родину а благополучно повиртайся до дому бо Настя плаче.

Ще прещу рідной сини мой як ти прозведьон у висче начальство і став полковой барабанщик то не зобіджай там генералів бо вони тож люди. Треба і скотину жаліти. Писав пісьмо твій син Гриць што ходить до школи а я йому проказувала по нашому а він стерво не хоче по рідному писати так я його почастивала диркачем а вон говорить што їх так вучать в школі а наша мова неправильна бо хахлацкая і я сказала што вон сам хахол. За ніграмотною мати расписався по сво неграмотності твой син Григорій.

Від Редакції: Цей лист не є вигадкою. Такі листи писали вояки-українці з був. царської армії до своїх рідних та в тому ж змісті одержували від рідних. Як бачимо з листів, як і куди прямувала царська русифікація українців в армії і в школах на Україні.

"Місячник Об'єднання Українських Комбатантів"
Мюнхен. Німеччина

Редагус Колегія.

Редакція застерігає собі право скорочувати статті і правити мову.

Всю кореспонденцію просю спрямовувати на адресу: "Ukrainskyj Samostijnyk" (für A. Mykulin). München 2, Dachauerstr. 9/II, Deutschland.